

Lourens Alma Tadema.

Ga eens zien naar „Fredegonda en St. Praetextatus” in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Geniet van de kleurenweelde der gewaden, van den rijkdom van het mozaïek, van de teekening op dat eenige gordijn. Maar vooral — bespied dat rustig-valsche op het gelaat van Fredegonda en dat dreigend-geweldige in de trekken van den bloedenden bisschop, die weet, dat al het medelijden van die vrouw gehuicheld is, dat zij zijn dood heeft gezworen. Zij heeft het gedaan, zij heeft hem gewond, toen hij de mis bediende; zij, door de hand van een huurling, zij, die hem nu een arts belooft. Die wond is betaald, met zilver, misschien met goud wel, maar betaald is ze, wat is ze ook anders dan resultaat van veenarbeid, door haar gewenscht, voor haar verricht! En wat is haar zitten daar anders dan een controleren van het werk van den moordenaar!

Maar Praetextatus klaagt haar aan. Daar is een Rechter, die menschenbloed wreekt, dat vergoten wordt uit wrevel en haat. Doch die aanklacht doet haar blozen noch verbleeken. Het doel is bereikt. De Bisschop van Rouaan gaat de stad verlaten. Hij gaat heen, voor goed. Zoo moest het zijn. Zoo beantwoordt het aan haar wenschen en immers ook aan haar begrippen van recht.

Kon ik u voor 't minst een reproductie laten zien van dit meesterstuk van Tadema.

De onvermoeide schilder, wien kunstkenneren hun kransen vlochten en kunstbeschermers hun eeregoud zonden, legde penseel en palet neer.

De dood maakte die oogen, die zooveel zagen, blind, en verlamde die hand, zoo vaardig op het doek. De heerlijkheid van den zes-en-zeventig-jarigen kunstenaar bleek een bloem, die „wel sierlijk pronkte, maar krachteloos was en teer.”

Veel geven Tadema's stukken te leeren. Geboren Fries en Nederlander behoort hij bij ons, ook al was hij sinds jaren Engelsch burger. Wel spreken de schilders een wereldtaal, doch Rembrandt is toch onze Rembrandt aller-eerst, en onze musea zijn rijk aan kunst van eigen bodem, en dit streelt onze nationale ijdelheid toch altoos een weinig.

En zeker, we moeten het ook anders zeggen: God gaf ons volk kunstenaars; al wat het leven kleur geeft en tot sieraad strekt, is gave van Zijn hand. En voor die gaven ook voegt ons dankbaarheid.

Tadema was in een vroegere periode de schilder der oude Frankische wereld. De Merovingers trokken hem bijzonder aan, en door deze heeft hij zich reeds naam gemaakt. Zijn leven als artist was hem een school en wat z'n kunstenaarsoog hem als fout wees, wischte hij uit, om het te verbeteren. Dit deed de moed van den

zelfkenner, van den man, die het ideaal zocht, die ook in zijn kunst, al ontleende hij de motieven in later tijd het liefst aan de Heidensche wereld, zich toonde „balling's lands,” verdreven uit een Paradijs, waar de werkelijkheid het stoutste ideaal evenaarde.

Hij mocht het wel zeggen: „Die Merovingers zijn interessant” — het ging met hem als met onze literatuur, die in de schetsen van ruwe heldentypen haar eerstelingen toonde, om allengs in meer verlijnd leven lust en genot te vinden.

Tadema is in zijn volle kracht, als hij u de Romeinsche en Grieksche wereld mag laten zien. Hij schildert u die wereld uit in haar karakteristiek leven; de menschen uit de Oudheid geeft hij, in hun gewoon verkeer onder elkander. Klassiek leven toont hij, maar zooals het speelde en stoeide, reed en wandelde, praatte en zong, muziek maakte en luisterde, voorlas en hoorde, zooals het was te zien in winkel en op straat, onder olijf en cypres, in tempel en binnenshuis.

Hij laat de Egyptenaren weenen bij de mummie, hij laat ze, klagend en zingend, hun doode vereeren. Hij

leidt u in een Pompejaansch huis, waar „de voorbereidselen voor het feest” worden gemaakt. Hij brengt u bij het marmeren outer, waarop de jonge vrouw haar laatste rozen offert.

Hij heeft — z'n criticus heeft het wel gezegd — de macht om het verleden uit verspreide overblijfselen in beeld te brengen.

Kon nu uit zoo'n man wel een notaris gegroeid zijn?

Zou hij niet — gesteld, hij ware het geworden — „zijn acten hebben geïllustreerd en den uitersten wil van een Fries met diens portret bekrachtigd hebben?” zooals Eigen Haard reeds in 1878 schreef?

Wat hij leerde op het gymnasium te Leeuwarden, het was vooral de historie. Al dat andere vervluchtigde gedeeltelijk of geheel, maar de geschiedenis — vooral die der Oudheid — bleef en zij stond, hem in dienst der kunst.

Een studios was Tadema op z'n terrein. Iemand, die niet tevreden was met wat oppervlakkige kennis. Het was hem om eenige verbreding, vooral om verdieping te doen. Niet ieder, die artist wil heeten, gelijkt hier Tadema. Is daarom veler werk zoo eenzijdig, geeft het daarom zoo weinig, dat beteekenis heeft?

Gregorius van Tours, die de historie kon laten leven, was de man naar Tadema's hart. Ja zeker — „kunst is het weergeven van een impressie, die de natuur op het gemoed van den kunstenaar maakt.” Wat zou er tegen zijn, deze uitspraak van den schilder te beamen!

Maar met de vraag, wat kunst is en met het antwoord op de vraag, zijn we er niet. Wat ze bereiken moet, krachtens haar bestemming, daar gaat het om. En Tadema kon het zoo eenvoudig zeggen: „Waarom altijd regen en armoede geschilderd, als er nog zooveel geluk en vroolijkheid op de wereld zijn?” Een vraag, te verzenden aan het adres van sommige moderne artisten van het penseel en met de pen!

A. L. V. H.

